



กรมทรัพย์สินทางปัญญา
กระทรวงพาณิชย์

เล่มที่ 114 เลขที่ประกาศ 502
วันที่ประกาศโฆษณา 9 กันยายน 2568

ประกาศโฆษณาการรับขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

เลขที่คำขอ 68100399 วันที่ยื่นคำขอ 15 ตุลาคม 2568
สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มมะปืดจันทบุรี หรือ Chantaburi Calamansi หรือ Som Mapeed Chantaburi
รายการสินค้า ส้มมะปืด
ผู้ขอขึ้นทะเบียน จังหวัดจันทบุรี
ที่อยู่ ศาลากลางจังหวัดจันทบุรี ถนนเลียบบเนิน ตำบลวัดใหม่
อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี 22000

1. คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ส้มมะปืดจันทบุรี หรือ Chanthaburi Calamansi หรือ Som Mapeed Chanthaburi หมายถึง ผลส้มมะปืดเป็นพืชตระกูลส้ม มี 2 สายพันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ยักษ์และพันธุ์พวง ลักษณะคล้ายผลส้มแต่ขนาดผลเล็ก รูปทรงกลม เปลือกบาง ผิวเปลือกมีสีเขียวเข้ม หากผลเริ่มแก่เปลือกจะมีสีเขียวปนเหลือง บริเวณเปลือกมีน้ำมันหอมระเหยในปริมาณสูง เนื้อส้มมะปืดมีสีส้มปนเหลือง มีเมล็ดเล็กน้อย ฉ่ำน้ำ รสเปรี้ยวอมหวาน หอมกลิ่นส้ม ขอบเขตพื้นที่การปลูกครอบคลุมจังหวัดจันทบุรี

ลักษณะของสินค้า

(1) พันธุ์ส้มมะปืด มี 2 สายพันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ยักษ์ และพันธุ์พวง

- พันธุ์ยักษ์ ขนาดผลใหญ่ มีเส้นผ่านศูนย์กลางในช่วง 2.5 - 4.0 เซนติเมตร เปลือกบาง เนื้อเยื่อ ฉ่ำน้ำ
- พันธุ์พวง ขนาดผลเล็ก มีเส้นผ่านศูนย์กลางในช่วง 1.5 - 2.5 เซนติเมตร เปลือกบาง ฉ่ำน้ำ

(2) ลักษณะทางกายภาพ

- ผล คล้ายผลส้มแต่ขนาดผลเล็ก รูปทรงกลม ผิวเปลือกบางเรียบ มีสีเขียวเข้ม หากผลเริ่มแก่เปลือกจะมีสีเขียวนปนเหลือง บริเวณเปลือกมีน้ำมันหอมระเหยในปริมาณสูง

- เนื้อ เนื้อเยื่อ สีส้มปนเหลือง มีเมล็ดเล็กน้อย ฉ่ำน้ำ
- รสชาติ รสเปรี้ยวอมหวาน หอมกลิ่นส้ม

(3) ลักษณะทางเคมี

- ค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) ระหว่าง 2 - 4

2. กระบวนการผลิต

วัตถุดิบ

การขยายพันธุ์ส้มมะปืดได้จากเมล็ดพันธุ์หรือกิ่งพันธุ์สายพันธุ์ยักษ์และสายพันธุ์พวง จากต้นส้มมะปืดที่มีสภาพสมบูรณ์แข็งแรงที่ได้จากเกษตรกรผู้ปลูกส้มมะปืดในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี และกรมส่งเสริมการเกษตร

การขยายพันธุ์

การขยายพันธุ์ แบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

(1) การเพาะเมล็ด โดยคัดเลือกเมล็ดจากผลของต้นแม่พันธุ์ที่มีความสมบูรณ์แข็งแรง จากนั้นนำเมล็ดมาล้างทำความสะอาดและเพาะในถุงชำหรือแปลงเพาะ ปลุกต้นกล้าไว้ไม่น้อยกว่า 1 ปี เพื่อให้ต้นแข็งแรงก่อนย้ายลงแปลงปลูกหรือใช้เป็นต้นตอสำหรับการเสียบยอด

(2) การขยายพันธุ์ด้วยกิ่งพันธุ์ เป็นการขยายพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ โดยเลือกกิ่งจากต้นแม่พันธุ์ที่มีความสมบูรณ์ แข็งแรง และให้ผลผลิตดี ได้แก่ การตอนกิ่ง การปักชำ การเสียบยอด และการติดตา เมื่อกิ่งหรือต้นตอเจริญเติบโตและรอยต่อประสานติดดีแล้ว สามารถนำไปปลูกได้

การเตรียมพื้นที่

การปลุกต้นส้มมะปี้ดก่อนปลูกควรปรับพื้นที่ให้เหมาะสมตามลักษณะของสภาพพื้นที่ และควรปลูกในพื้นที่ที่ได้รับแสงแดดเพียงพอ

วิธีการปลูกส้มมะปี้ด

(1) ขุดหลุมปลูกขนาด 20×20 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสมกับขนาดของต้นพันธุ์ โดยมีระยะปลูก 2×2 เมตร หรือตามความเหมาะสมของพื้นที่

(2) ผสมดินกับปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก และเสริมปุ๋ยเคมีตามความเหมาะสม แล้วรองก้นหลุมด้วยดินจากการผสมประมาณ 1 ใน 3 ของหลุม

(3) นำต้นส้มมะปี้ดลงปลูกในหลุม จัดให้ต้นตั้งตรง กลบดินและกดดินบริเวณโคนต้นให้แน่นพอเหมาะ จากนั้นปักหลักและผูกยึดลำต้นเพื่อป้องกันต้นล้มจากแรงลม

(4) หลังปลูก ในช่วง 2 สัปดาห์แรก ควรให้น้ำวันละ 2 ครั้ง (เช้าและเย็น) จากนั้นลดการให้น้ำเหลือวันละ 1 ครั้ง หรือปรับตามสภาพอากาศและความชื้นของดิน

การดูแลรักษา

(1) ให้น้ำวันละ 1-2 ครั้ง หรือปรับตามความเหมาะสมของฤดูกาล

(2) การกำจัดวัชพืชภายในแปลงปลูก เลือกใช้วิธีป้องกันกำจัดที่เหมาะสมเพื่อลดการแย่งน้ำและธาตุอาหาร พร้อมทั้งเฝ้าระวังโรคหรือแมลงศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ

(3) ใส่ปุ๋ยและตัดแต่งกิ่ง โดยใส่ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยเคมีตามระยะการเจริญเติบโตของต้น พร้อมตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งที่เป็นโรค และกิ่งที่อยู่ภายในทรงพุ่ม เพื่อให้ทรงพุ่มโปร่งและส่งเสริมการออกดอกติดผล

(4) การป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืช โดยสำรวจและป้องกันกำจัดโรคหรือแมลงศัตรูพืชตามความเหมาะสม เพื่อให้ต้นส้มมะปี้ดแข็งแรงและให้ผลผลิตที่มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ

การเก็บเกี่ยว

(1) ต้นส้มมะปี้ดจะเริ่มให้ผลผลิตเมื่อมีอายุประมาณ 1 ปีหลังการปลูก และสามารถออกดอกได้ตลอดทั้งปี โดยจะให้ผลผลิตมากในช่วงเดือนพฤศจิกายน – มีนาคม และสามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี

(2) เก็บเกี่ยวผลเมื่อมีอายุประมาณ 100 วันหลังดอกบาน หรือสังเกตผลมีสีเขียวเข้มหรือเขียวปนเหลือง โดยตัดขั้วผลด้วยกรรไกรหรืออุปกรณ์ที่มีความคม เพื่อป้องกันความเสียหายของผลผลิต

(3) คัดแยกผลผลิตที่มีคุณภาพ และบรรจุในภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์ที่สะอาดและเหมาะสม เพื่อรักษาคุณภาพระหว่างการขนส่งและการจำหน่าย

การบรรจุหีบห่อ

(1) รายละเอียดบนฉลากให้ประกอบด้วยคำว่า “ส้มมะปืดจันทบุรี” หรือ “Chanthaburi Calamansi” หรือ “Som Mapeed Chanthaburi”

(2) ให้ระบุชื่อผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการค้า สถานที่ผลิตหรือจัดจำหน่าย หรือข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ วันที่ผลิต และวันหมดอายุ เป็นต้น เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

จังหวัดจันทบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันออกริมชายฝั่งอ่าวไทย มีลักษณะพื้นที่ประกอบด้วยป่าไม้ ภูเขา เนินสูง ที่ราบ และพื้นที่ชายฝั่งทะเล รวมทั้งมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญหลายแห่ง สภาพดินส่วนใหญ่เกิดจากการสลายตัวของหินปูน มีความอุดมสมบูรณ์ ระบายน้ำได้ดี และมีอินทรีย์วัตถุสูง ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเขตร้อน ได้รับอิทธิพลจากลมทะเลและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้อากาศไม่ร้อนจัดหรือหนาวจัด มีแสงแดดเพียงพอ อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 27.4 องศาเซลเซียส และมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 2,500–3,000 มิลลิเมตรต่อปี ด้วยปัจจัยด้านภูมิประเทศและภูมิอากาศ ดังกล่าวเอื้อต่อการเจริญเติบโตของต้นส้มมะปืด ส่งผลให้ต้นมีความแข็งแรง ออกดอกและติดผลได้ดี รวมทั้งสามารถให้ผลผลิตที่มีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ ผลเล็กไปจนถึงผลใหญ่ ผิวผลสีเขียวเข้ม รสเปรี้ยวอมหวาน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของส้มมะปืดที่ปลูกในจังหวัดจันทบุรี

ประวัติความเป็นมา

จังหวัดจันทบุรีเป็นพื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยโบราณ โดยจากหลักฐานทางโบราณคดีและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สันนิษฐานได้ว่ามีชุมชนเกษตรกรรมตั้งถิ่นฐานอย่างหนาแน่นในบริเวณพื้นที่ลุ่มเชิงเขาและพื้นที่ริมแหล่งน้ำมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมา พื้นที่ดังกล่าวมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งที่ราบเชิงเขา แหล่งน้ำธรรมชาติ และแม่น้ำจันทบุรี ซึ่งเอื้อต่อการเพาะปลูกพืชอาหาร และการดำรงชีวิตของผู้นับในท้องถิ่นมาอย่างยาวนาน จากบริบทของวิถีชีวิตเกษตรกรรม ชุมชนในจังหวัดจันทบุรีได้ปลูกพืชพื้นถิ่นหลากหลายชนิด หนึ่งในนั้นคือ ส้มมะปืด ซึ่งเป็นพืชตระกูลส้มที่มีรสเปรี้ยว อมหวาน และมีกลิ่นหอมเฉพาะตัว โดยจากคำบอกเล่าและการสืบทอดองค์ความรู้ของบรรพบุรุษในพื้นที่ พบว่าส้มมะปืดเป็นพืชที่มีการปลูกและใช้ประโยชน์ในจังหวัดจันทบุรีมาเป็นเวลานานไม่น้อยกว่า 200 ปี อาศัยสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสม ทั้งบริเวณที่ราบเชิงเขาและพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำ ทำให้ส้มมะปืดสามารถเจริญเติบโตได้ดี และให้ผลผลิตที่มีคุณภาพสม่ำเสมอ

ส้มมะปืดที่ปลูกในจังหวัดจันทบุรีมีลักษณะเด่นแตกต่างจากส้มมะปืดที่ปลูกในพื้นที่อื่น ได้แก่ กลิ่นหอม ชัดเจน รสเปรี้ยวอมหวานที่กลมกล่อม เปลือกมีน้ำมันหอมระเหยสูง และคุณภาพของผลผลิตมีความสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นผลจากสภาพดิน น้ำ และภูมิอากาศของจังหวัดจันทบุรี ลักษณะเฉพาะดังกล่าวทำให้ส้มมะปืดจันทบุรีเป็นที่จดจำและได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค “ส้มมะปืด” เป็นชื่อเรียกผลไม้ชนิดนี้มาตั้งแต่ดั้งเดิม ต่อมา มีการพัฒนาและเผยแพร่ผลผลิตในเชิงเศรษฐกิจและการตลาด จึงเริ่มมีการใช้ชื่อ “ส้มมะปืดจันทบุรี” เพื่อระบุแหล่งกำเนิด และแสดงอัตลักษณ์ของผลผลิตจากพื้นที่จังหวัดจันทบุรีโดยเฉพาะ ชื่อดังกล่าวสะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างสินค้า วิถีชีวิตของชุมชน และสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่

ในวิถีชีวิตของคนเมืองจันทน์ ส้มมะปืดถูกนำมาใช้เป็นส่วนประกอบของอาหารพื้นถิ่นมาอย่างต่อเนื่อง เช่น ต้มยำ แกงส้ม น้ำพริก และเครื่องจิ้ม รวมถึงการนำมาใช้ทำเครื่องดื่ม และผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ นอกจากนี้ ยังนิยมปลูกเป็นไม้ประดับตามบ้านเรือน เนื่องจากปลูกง่าย ดูแลง่าย และให้ผลผลิตดี แสดงให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างพืชชนิดนี้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างชัดเจน การพัฒนาส้มมะปืดจากพืชที่ปลูกเพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือนสู่พืชเศรษฐกิจของท้องถิ่นเริ่มเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นในปี พ.ศ. 2548 เมื่อมีการจัดตั้งศูนย์กสิกรรมธรรมชาติโป่งแรด (ศปร.) บนพื้นที่สวนผลไม้ประมาณ 5 ไร่ และปรับเปลี่ยนพื้นที่เข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ โดยมีการปลูกส้มมะปืดเป็นหนึ่งในพืชหลัก เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตพืชปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 ได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการแปรรูปและการตลาด ภายใต้ชื่อที่เป็นที่รู้จักว่า “ส้มมะปืด” ส้มมะปืดจันทบุรีได้ถูกนำมาเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์หลากหลายชนิด เช่น น้ำส้มมะปืดพร้อมดื่ม แยมส้มมะปืด และเปลือกส้มมะปืดอบแห้ง ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ได้รับความนิยมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ส่งผลให้ชื่อ “ส้มมะปืดจันทบุรี” เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค

ส้มมะปืดจันทบุรี เข้าร่วมจัดแสดงและจำหน่ายในงานกิจกรรมต่างๆ ของจังหวัด รวมถึงการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์อย่างต่อเนื่อง มีการเผยแพร่ตามสื่อโทรทัศน์ และนิตยสาร เช่น รายการ Foodwork รายการอาชีพทั่วไทย ทางช่อง Thai PBS และนิตยสารเทคโนโลยีชาวบ้าน ปีที่ 33 ฉบับที่ 741 ลงวันที่ 15 เมษายน 2564 ซึ่งได้กล่าวถึงส้มมะปืดในฐานะผลไม้พื้นบ้านที่มีอัตลักษณ์ของจังหวัดจันทบุรี สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับและการใช้ชื่อดังกล่าวในวงกว้าง ซึ่งล้วนเป็นเครื่องยืนยันถึงชื่อเสียงและความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าชนิดนี้

4. ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตพื้นที่การผลิตส้มมะปืดจันทบุรี ครอบคลุมในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี รายละเอียดตามแผนที่

5. การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ส้มมะปืดจันทบุรี ต้องผลิตในเขตพื้นที่ที่กำหนด และตามกระบวนการผลิตข้างต้น
- (2) กระบวนการผลิตจะต้องผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าส้มมะปืดจันทบุรี รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้

6. เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) ให้มีการจัดทำทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้าที่ใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มมะปืดจันทบุรี
- (2) ผู้ขอขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตและผู้ประกอบการค้า จะต้องปฏิบัติตามคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส้มมะปืดจันทบุรี และดำเนินการตามแผนการควบคุมตรวจสอบทั้งกระบวนการผลิตในระดับผู้ผลิตและระดับจังหวัด

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์
ลุ่มมะปัดจันทบุรี



ขอบเขตพื้นที่การผลิตส้มแปดจันทบุรี ครอบคลุมในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี